

ОШ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖАРЧЫСЫ

ВЕСТНИК ОШСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

BULLETIN OF OSH STATE UNIVERSITY

ISSN 1694-7452 e-ISSN: 1694-8610

№2/2026, 400-413

ЭКОНОМИКА

УДК: 005:330. 341.1

DOI: [10.52754/16948610_2026_2_29](https://doi.org/10.52754/16948610_2026_2_29)

**САНАРИПТИК ЭКОНОМИКА ШАРТЫНДА ЗАМАНБАП МЕНЕДЖМЕНТТИН
ӨНУГҮҮ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ**

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ
ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF MODERN MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF
THE DIGITAL ECONOMY

Жусуева Толгонай Сатаркуловна

Жусуева Толгонай Сатаркуловна

Tolgonay Satarkulovna Zhusueva

окутуучу, Ош мамлекеттик университети

преподаватель, Ошский государственный университет

Lecturer, Osh State University

tjusueva@oshsu.kg

ORCID: 0009-0008-7770-3480

САНАРИПТИК ЭКОНОМИКА ШАРТЫНДА ЗАМАНБАП МЕНЕДЖМЕНТТИН ӨНҮГҮҮ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ

Аннотация

Маанилүүлүк. Макалада санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүү тенденциялары, анын өзгөчөлүктөрү жана трансформациялануу процесстери изилденет. Изилдөөнүн актуалдуулугу санариптик технологиялардын тездик менен өнүгүшү жана уюмдарды башкаруунун салттуу ыкмаларын өзгөртүү зарылчылыгы менен аныкталат. Изилдөөнүн негизги көйгөйү – санариптик экономика шартында менеджмент системасында пайда болгон көйгөйлөрдү аныктоо жана аларды чечүүнүн натыйжалуу жолдорун негиздөө болуп саналат. Макаланын максаты заманбап менеджменттин өнүгүү багыттарын талдоо жана санариптик технологиялардын башкаруу ишмердүүлүгүнө тийгизген таасирин баалоо болуп эсептелет. Изилдөөдө талдоо, салыштыруу, жалпылоо жана системалуу мамиле ыкмалары колдонулду. Изилдөөнүн жыйынтыгында санариптик технологияларды колдонуу башкаруунун натыйжалуулугун жогорулатып, чечим кабыл алуу процессин өркүндөтөрү, бирок маалыматтык коопсуздук, кадрдык камсыздоо жана технологиялык көз карандылык сыяктуу көйгөйлөрдү жаратаары аныкталды. Аларды чечүү үчүн санариптик компетенцияларды өнүктүрүү жана инновациялык башкаруу механизмдерин өркүндөтүү зарыл экендиги негизделди.

Ачкыч сөздөр: санариптик экономика, заманбап менеджмент, санариптик трансформация, башкаруу, инновациялар, санариптик технологиялар, маалыматтык коопсуздук, атаандаштыкка жөндөмдүүлүк.

Тенденции развития современного менеджмента в условиях цифровой экономики

Trends in the development of modern management in the context of the digital economy

Аннотация

Актуальность. В статье исследуются тенденции развития современного менеджмента в условиях цифровой экономики, его особенности и процессы трансформации. Актуальность исследования обусловлена стремительным развитием цифровых технологий и необходимостью изменения традиционных подходов к управлению организациями. Проблема исследования заключается в выявлении основных проблем, возникающих в системе менеджмента в условиях цифровой экономики, и обосновании эффективных путей их решения. Целью статьи является анализ современных тенденций развития менеджмента и оценка влияния цифровых технологий на управленческую деятельность. В исследовании использованы методы анализа, сравнения, обобщения и системного подхода. Установлено, что применение цифровых технологий способствует повышению эффективности управления и совершенствованию процесса принятия решений, однако сопровождается проблемами информационной безопасности, кадрового обеспечения и технологической зависимости. Сделан вывод о необходимости развития цифровых компетенций и совершенствования инновационных механизмов управления.

Ключевые слова: цифровая экономика, современный менеджмент, цифровая трансформация, управление, инновации, цифровые технологии, информационная безопасность, конкурентоспособность.

Abstract

Relevance. The article examines the development trends of modern management in the context of the digital economy, its features, and transformation processes. The relevance of the study is determined by the rapid development of digital technologies and the need to transform traditional approaches to organizational management. The research problem is to identify the main challenges arising in the management system under the conditions of the digital economy and to substantiate effective ways to solve them. The purpose of the article is to analyze current trends in management development and assess the impact of digital technologies on managerial activities. The study employs methods of analysis, comparison, generalization, and a systems approach. The results show that the use of digital technologies improves management efficiency and decision-making processes; however, it also creates challenges related to information security, human resources, and technological dependence. The study concludes that the development of digital competencies and innovative management mechanisms is essential for sustainable organizational development.

Keywords: digital economy, modern management, digital transformation, management, innovations, digital technologies, information security, competitiveness.

Киришүү

Азыркы мезгилде дүйнөлүк экономиканын өнүгүүсү санариптик технологиялардын тездик менен жайылышы, маалыматтык ресурстардын көлөмүнүн өсүшү жана инновациялык чечимдердин кеңири колдонулушу менен мүнөздөлөт. Мындай шартта санариптик экономика коомдук өндүрүштүн жана башкаруунун жаңы моделин калыптандырып, уюмдардын ишмердүүлүгүн уюштуруунун салттуу ыкмаларын олуттуу өзгөртүп жатат. Натыйжада заманбап менеджменттин мазмуну, функциялары жана башкаруу инструменттери жаңыланып, башкаруу системасында санариптик технологияларды колдонуу артыкчылыктуу багыттардын бирине айланууда (Виханский & Наумов, 2023).

Санариптик экономика шартында менеджмент маалыматтарды натыйжалуу пайдаланууга, башкаруучулук чечимдерди ыкчам кабыл алууга жана уюмдардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатууга багытталган жаңы сапаттык деңгээлге өтүүдө. Жасалма интеллект, чоң маалыматтар (Big Data), булут технологиялары, Интернет нерселер (Internet of Things) жана санариптик платформалар сыяктуу инновациялык технологиялар башкаруу процесстерин автоматташтырууга, өндүрүштүк жана кызмат көрсөтүүчү ишмердүүлүктүн натыйжалуулугун жогорулатууга өбөлгө түзүүдө.

Кыргыз Республикасында да санариптик трансформация мамлекеттик саясаттын артыкчылыктуу багыттарынын бири болуп эсептелет. Өлкөдө санариптик экономиканы өнүктүрүү боюнча мамлекеттик программалар жана стратегиялык документтер кабыл алынып, мамлекеттик башкаруу, билим берүү, банк сектору жана ишкердик чөйрөсүндө санариптик технологияларды колдонуу кеңейүүдө (Кудайбердиева, 2025, б. 362). Бул жагдай заманбап менеджменттин өнүгүү тенденцияларын изилдөөнүн жана анын санариптик экономика шартындагы өзгөчөлүктөрүн аныктоонун актуалдуулугун күчөтөт. Ошол эле учурда санариптик технологияларды башкаруу системасына киргизүү бир катар көйгөйлөрдү да жаратууда. Алардын катарына маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу, санариптик компетенцияларга ээ болгон адистердин жетишсиздиги, технологиялык көз карандылык, ошондой эле уюмдардын өзгөрүүлөргө ыңгайлашуу мүмкүнчүлүгүнүн төмөн болушу кирет (Аманалиева, 2020, б. 75). Бул көйгөйлөрдү өз убагында аныктоо жана аларды чечүүнүн натыйжалуу механизмдерин иштеп чыгуу заманбап менеджменттин негизги милдеттеринин бири болуп саналат.

Изилдөөнүн негизги көйгөйү санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүү тенденцияларын аныктоо, анын алдында турган көйгөйлөрдү талдоо жана аларды чечүүнүн натыйжалуу жолдорун негиздөө болуп эсептелет.

Изилдөөнүн максаты – санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүү тенденцияларын талдоо, санариптик технологиялардын башкаруу системасына тийгизген таасирин баалоо жана учурдагы көйгөйлөрдү чечүүнүн негизги багыттарын аныктоо.

Изилдөөнүн милдеттери катары төмөнкүлөр белгиленди:

- санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин теориялык негиздерин изилдөө;
- менеджменттин өнүгүүсүнүн негизги тенденцияларын аныктоо;
- башкаруу системасында санариптик технологияларды колдонуунун артыкчылыктарын жана көйгөйлөрүн талдоо;
- аныкталган көйгөйлөрдү чечүүнүн практикалык сунуштарын иштеп чыгуу.

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүү тенденцияларын комплекстүү кароодо, анын алдында турган көйгөйлөрдү системалуу талдоодо жана аларды чечүүнүн натыйжалуу жолдорун негиздөөдө турат. Изилдөөнүн жыйынтыктары заманбап менеджментти өркүндөтүүдө жана санариптик технологияларды башкаруу ишмердүүлүгүнө натыйжалуу киргизүүдө практикалык мааниге ээ.

Изилдөөнүн методологиясы. Изилдөөнүн методологиялык негизин заманбап менеджменттин санариптик экономика шартындагы өнүгүү өзгөчөлүктөрүн ар тараптуу изилдөөгө мүмкүндүк берген жалпы илимий жана атайын изилдөө ыкмалары түздү. Изилдөөдө илимий адабияттарды талдоо, салыштыруу, жалпылоо, системалуу мамиле жана логикалык талдоо ыкмалары колдонулду. Бул ыкмалар санариптик технологиялардын менеджмент системасына тийгизген таасирин комплекстүү баалоого жана анын өнүгүү тенденцияларын аныктоого шарт түздү.

Изилдөөнүн жүрүшүндө ата мекендик жана чет өлкөлүк окумуштуулардын санариптик экономика, менеджмент, инновациялык башкаруу жана санариптик трансформация маселелерине арналган эмгектери изилденди. Ошондой эле Кыргыз Республикасынын санариптик өнүгүү жаатындагы мамлекеттик стратегиялык документтери, мыйзамдык-укуктук актылары жана расмий статистикалык маалыматтары пайдаланылды. Бул изилдөөнүн теориялык жана маалыматтык базасынын ишенимдүүлүгүн камсыз кылууга өбөлгө түздү.

Системалуу мамиле изилдөөнүн негизги ыкмаларынын бири катары колдонулуп, заманбап менеджмент өз ара байланышкан элементтерден турган комплекстүү система катары каралды. Мында санариптик технологиялар, маалыматтык ресурстар, адам капиталы жана башкаруучулук чечимдердин өз ара байланышы талдоого алынды. Мындай мамиле менеджменттин өнүгүү тенденцияларын жана санариптик экономика шартында пайда болгон көйгөйлөрдү комплекстүү кароого мүмкүндүк берди (Кудайбердиева, 2025, б. 52).

Салыштырма талдоо ыкмасы салттуу менеджмент менен санариптик менеджменттин айырмачылыктарын аныктоодо жана алардын артыкчылыктары менен кемчиликтерин баалоодо колдонулду. Ошондой эле Кыргыз Республикасынын жана башка өлкөлөрдүн санариптик трансформация жаатындагы тажрыйбалары салыштырылып, заманбап менеджментти өркүндөтүүнүн натыйжалуу механизмдери аныкталды.

Изилдөөнүн жүрүшүндө жалпылоо жана логикалык интерпретациялоо ыкмалары колдонулуп, алынган маалыматтардын негизинде заманбап менеджменттин өнүгүү тенденциялары боюнча илимий жыйынтыктар чыгарылды. Натыйжада санариптик технологияларды башкаруу системасына киргизүүнүн артыкчылыктары жана көйгөйлөрү аныкталып, аларды чечүүнүн негизги багыттары сунушталды.

Изилдөөнүн маалыматтык базасын илимий макалалар, монографиялар, эл аралык жана улуттук изилдөөлөрдүн материалдары, ошондой эле Кыргыз Республикасынын санариптик өнүгүү концепциясы жана мамлекеттик программалары түздү. Колдонулган методологиялык ыкмалар изилдөөнүн объективдүүлүгүн камсыз кылып, алынган жыйынтыктардын илимий негиздүүлүгүн жана практикалык маанисин жогорулатууга мүмкүндүк берди.

Заманбап менеджменттин өнүгүү тенденциялары

Азыркы мезгилде дүйнөлүк экономикада болуп жаткан өзгөрүүлөр башкаруу системасынын бардык деңгээлдерине олуттуу таасирин тийгизүүдө. Санариптик технологиялардын өнүгүшү, маалыматтык ресурстардын көлөмүнүн өсүшү жана

инновациялык чечимдердин кеңири жайылышы заманбап менеджменттин жаңы тенденцияларын калыптандырууда. Башкаруу системасы салттуу административдик ыкмалардан маалыматтарга негизделген, ийкемдүү жана технологиялык башкаруу моделине өтүүдө (Виханский & Наумов, 2023).

Заманбап менеджменттин негизги өнүгүү тенденцияларынын бири – башкаруу процесстерин санариптештирүү болуп саналат. Санариптик технологияларды колдонуу аркылуу уюмдар башкаруучулук чечимдерди кабыл алуунун ылдамдыгын жогорулатып, ресурстарды натыйжалуу пайдаланууга жана өндүрүштүк чыгымдарды азайтууга жетишүүдө. Булут технологиялары, электрондук документ жүгүртүү системалары жана санариптик платформалар башкаруунун ажырагыс бөлүгүнө айланып, уюмдардын ишмердүүлүгүнүн натыйжалуулугун жогорулатууда (Тебекин, 2024, б. 45).

Менеджменттин өнүгүүсүндөгү дагы бир маанилүү тенденция – маалыматтарга негизделген башкаруу концепциясынын калыптанышы. Чоң маалыматтар (Big Data) жана аналитикалык платформалар аркылуу жетекчилер стратегиялык жана оперативдүү чечимдерди так жана негиздүү кабыл алуу мүмкүнчүлүгүнө ээ болууда. Мындай ыкма рыноктогу өзгөрүүлөрдү алдын ала болжолдоого, кардарлардын муктаждыктарын аныктоого жана уюмдардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатууга шарт түзөт (Кудайбердиева, 2025, б. 52).

Санариптик экономика шартында жасалма интеллект технологияларын башкаруу процессине киргизүү дагы менеджменттин маанилүү өнүгүү багыттарынын бири болуп эсептелет. Жасалма интеллект маалыматтарды талдоодо, бизнес-процесстерди автоматташтырууда, кардарлар менен өз ара аракеттенүүдө жана башкаруучулук чечимдерди колдоодо кеңири колдонулууда. Натыйжада башкаруунун натыйжалуулугу жогорулап, адам факторуна байланышкан каталардын саны азаюуда (Аманалиева, 2020, б.78).

Ошондой эле заманбап менеджменттин өнүгүүсүндө адам капиталын башкаруунун жаңы ыкмалары өзгөчө орунду ээлейт. Уюмдардын ийгилиги көбүнчө кызматкерлердин билимине, кесиптик жөндөмүнө жана санариптик компетенцияларына көз каранды болуп калды. Ушуга байланыштуу кызматкерлерди үзгүлтүксүз окутуу, алардын чыгармачылык мүмкүнчүлүктөрүн өнүктүрүү жана ийкемдүү эмгек шарттарын түзүү заманбап менеджменттин артыкчылыктуу багыттарына айланууда (Турдубаева, Умарова, Жусупбаева, 2023, б. 135; Имаралиев, Бексултанов, 2023).

Кыргыз Республикасында да заманбап менеджменттин өнүгүүсү санариптик трансформация процесстери менен тыгыз байланышта болууда. Мамлекет тарабынан санариптик экономиканы өнүктүрүү боюнча кабыл алынган программалар жана стратегиялар мамлекеттик жана жеке сектордо санариптик технологияларды колдонууга өбөлгө түзүүдө. Өзгөчө банк секторунда, билим берүү тармагында жана мамлекеттик кызмат көрсөтүү системасында санариптик чечимдердин кеңири жайылышы башкаруунун жаңы моделдерин калыптандырууга шарт түзүүдө (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, 2024, б. 15). Ошол эле учурда санариптик технологияларды башкаруу системасына киргизүү жаңы мүмкүнчүлүктөр менен катар бир катар көйгөйлөрдү да жаратууда. Алардын катарына маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу, санариптик көндүмдөргө ээ болгон адистердин жетишсиздиги, технологиялык көз карандылык жана уюштуруучулук өзгөрүүлөргө каршылык көрсөтүү сыяктуу маселелер кирет (Коротков, 2024, бб. 87–89). Мындай шартта заманбап менеджменттин негизги максаты – инновациялык технологияларды натыйжалуу

пайдалануу менен бирге пайда болгон тобокелдиктерди азайтуу жана уюмдардын туруктуу өнүгүүсүн камсыз кылуу болуп саналат.

Жыйынтыктап айтканда, заманбап менеджменттин өнүгүү тенденциялары санариптик технологиялардын кеңири жайылышы, маалыматтарга негизделген башкаруунун өнүгүшү, жасалма интеллектти колдонуу жана адам капиталын өнүктүрүү менен мүнөздөлөт. Бул тенденциялар башкаруу системасынын мазмунун өзгөртүп, уюмдардын ишмердүүлүгүн уюштуруунун жаңы механизмдерин калыптандырууда. Ошондуктан санариптик экономика шартында заманбап менеджментти өркүндөтүү жана анын натыйжалуулугун жогорулатуу бүгүнкү күндүн маанилүү илимий жана практикалык маселелеринин бири болуп эсептелет.

Заманбап менеджментте жасалма интеллекттин ролу

Санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүүсүнө олуттуу таасир эткен факторлордун бири болуп жасалма интеллект технологиялары эсептелет. Акыркы жылдары жасалма интеллект маалыматтарды талдоо, бизнес-процесстерди автоматташтыруу, кардарлар менен өз ара аракеттенүү жана башкаруучулук чечимдерди кабыл алуу сыяктуу багыттарда кеңири колдонулууда. Анын натыйжасында уюмдардын ишмердүүлүгүнүн натыйжалуулугу жогорулап, башкаруунун сапаты жаңы деңгээлге көтөрүлүүдө (Попов & Семячков, 2024, б. 49).

Жасалма интеллект технологияларын колдонуу жетекчилерге чоң көлөмдөгү маалыматтарды кыска убакыттын ичинде иштеп чыгууга жана алардын негизинде так чечим кабыл алууга мүмкүндүк берет. Өзгөчө аналитикалык платформалар рыноктун абалын баалоодо, кардарлардын жүрүм-турумун талдоодо жана уюмдардын өнүгүү перспективаларын аныктоодо маанилүү роль ойнойт. Мындай мүмкүнчүлүктөр башкаруу процессин маалыматтарга негизделген деңгээлге көтөрүп, тобокелдиктерди азайтууга өбөлгө түзөт (Юдина, 2024, б.56).

Ошол эле учурда жасалма интеллектти колдонуу менеджерлердин функцияларын толугу менен алмаштырбайт. Тескерисинче, ал башкаруучулук чечимдерди кабыл алууну колдоочу инструмент катары кызмат кылат. Стратегиялык максаттарды аныктоо, кызматкерлерди мотивациялоо жана корпоративдик маданиятты өнүктүрүү сыяктуу маселелерде адам фактору мурдагыдай эле маанилүү орунду ээлейт. Ошондуктан заманбап менеджментте адам менен жасалма интеллекттин өз ара натыйжалуу кызматташуусу негизги принциптердин бири болуп калууда (Каткало, 2023, б. 8).

Кыргыз Республикасында да жасалма интеллект технологияларын колдонууга кызыгуу күчөп жатат. Айрыкча банк секторунда, электрондук соодада, билим берүүдө жана мамлекеттик кызмат көрсөтүүдө интеллектуалдык системаларды колдонуу кеңейүүдө. Бул өз кезегинде заманбап менеджменттин жаңы моделдерин түзүүгө жана башкаруу процессинин натыйжалуулугун жогорулатууга өбөлгө түзөт (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, 2024, б. 16)

Кыргыз Республикасында санариптик менеджментти өнүктүрүүнүн келечеги

Азыркы учурда Кыргыз Республикасында санариптик экономиканы өнүктүрүү мамлекеттик саясаттын артыкчылыктуу багыттарынын бири болуп саналат. Өлкөдө санариптик трансформация боюнча кабыл алынган стратегиялык документтер мамлекеттик жана жеке сектордо заманбап технологияларды колдонууга жагымдуу шарттарды түзүүдө (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, 2024, б. 15)

Санариптик менеджментти өнүктүрүүнүн негизги келечектүү багыттарынын бири – башкаруу системасында маалыматтык технологияларды кеңири пайдалануу болуп эсептелет. Электрондук документ жүгүртүү, санариптик платформалар жана маалыматтарды автоматташтырылган түрдө талдоо системалары жетекчилердин ишин жеңилдетип, башкаруу чечимдеринин сапатын жогорулатат (Турдубаева, Умарова, & Жусупбаева, 2023, б. 135).

Ошондой эле өлкөдө билим берүү системасын санариптештирүү жана санариптик компетенцияларга ээ болгон адистерди даярдоо өзгөчө мааниге ээ. Жогорку окуу жайларда санариптик менеджмент, маалыматтык технологиялар жана жасалма интеллект боюнча билим берүү программаларын кеңейтүү заман талабына жооп берген адистерди даярдоого мүмкүндүк берет. Бул жагынан алганда, Ош мамлекеттик университетинин ролу өзгөчө маанилүү болуп саналат, анткени университет заманбап билим берүү технологияларын колдонуу менен өлкөнүн эмгек рыногу үчүн атаандаштыкка жөндөмдүү адистерди даярдоодо (Островская, Сулеева, Рахманалиева, & Кочербаева, 2024, б. 98).

Мындан тышкары, санариптик менеджментти өнүктүрүүдө мамлекеттик колдоо механизмдерин күчөтүү, инновациялык ишкердикти өнүктүрүү жана илим менен өндүрүштүн байланышын чыңдоо зарыл. Бул чаралар өлкөнүн санариптик потенциалын жогорулатып, заманбап менеджменттин туруктуу өнүгүүсүнө шарт түзөт (Институт искусственного интеллекта Кыргызской Республики, 2024, бб. 56–58).

Санариптик экономика шартындагы көйгөйлөр

Санариптик экономика заманбап менеджменттин өнүгүшүнө кеңири мүмкүнчүлүктөрдү түзгөнү менен, аны ишке ашыруу процессинде бир катар көйгөйлөр да жаралууда. Санариптик технологияларды башкаруу системасына киргизүү уюмдардын ишмердүүлүгүн өркүндөтүүгө өбөлгө түзгөнү менен, маалыматтык, технологиялык жана кадрдык мүнөздөгү кыйынчылыктарды жаратат. Бул көйгөйлөрдү өз убагында аныктоо жана аларды натыйжалуу чечүү санариптик трансформациянын ийгиликтүү болушунун негизги шарты болуп саналат (Виханский & Наумов, 2023, бб. 78–80).

Санариптик экономика шартындагы негизги көйгөйлөрдүн бири – маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу маселеси. Санариптик технологияларды жана булут кызматтарын кеңири колдонуу маалыматтардын көлөмүнүн өсүшүнө алып келип, киберчабуулдардын жана маалыматтардын мыйзамсыз колдонулушунун коркунучун күчөтүүдө. Айрыкча коммерциялык жана жеке маалыматтардын корголушу уюмдардын ишмердүүлүгүндөгү эң маанилүү маселелердин бири болуп калды. Маалыматтык коопсуздуктун жетишсиз деңгээли уюмдардын финансылык чыгымдарына жана алардын аброюна терс таасирин тийгизиши мүмкүн (Тебекин, 2024, б.37)

Экинчи маанилүү көйгөй – санариптик компетенцияларга ээ болгон адистердин жетишсиздиги. Санариптик экономика жаңы кесиптик көндүмдөрдү жана башкаруунун заманбап ыкмаларын талап кылат. Бирок көпчүлүк уюмдарда маалыматтык технологияларды, чоң маалыматтарды талдоону жана санариптик платформаларды башкарууну билген адистер жетишсиз болууда. Бул жагдай жаңы технологияларды киргизүү процессин жайлатып, алардын натыйжалуулугун төмөндөтөт (Кудайбердиева, 2025, б. 365).

Ошондой эле технологиялык көз карандылык маселеси актуалдуу бойдон калууда. Көпчүлүк уюмдар чет өлкөлүк программалык камсыздоолорду жана технологиялык платформаларды колдонушат. Мындай көз карандылык маалыматтык коопсуздукка байланышкан тобокелдиктерди жогорулатып, уюмдардын технологиялык көз карандысыздыгын чектейт. Мындан тышкары, программалык камсыздоолордун

жаңыртылышы же алардын ишинде пайда болгон мүчүлүштүктөр башкаруу процессинин үзгүлтүккө учурашына алып келиши мүмкүн.

Санариптик трансформацияны ишке ашырууда уюштуруучулук жана психологиялык тоскоолдуктар да кездешет. Айрым кызматкерлер жаңы технологияларды колдонууга даяр эмес же аларды кабыл алууга каршылык көрсөтүшөт. Өзгөрүүлөргө карата терс мамиле инновациялык процесстерди жайлатып, башкаруу системасынын натыйжалуулугун төмөндөтөт. Ошондуктан уюмдардын жетекчилери кызматкерлердин санариптик маданиятын өнүктүрүүгө жана өзгөрүүлөрдү башкаруунун натыйжалуу механизмдерин иштеп чыгууга өзгөчө көңүл бурушу зарыл (Турдубаева, Умарова, & Жусупбаева, 2023, б. 63).

Кыргыз Республикасында санариптик экономиканы өнүктүрүүдө инфраструктуралык көйгөйлөр дагы орун алууда. Айрым аймактарда интернет байланыштын сапатынын төмөн болушу, заманбап техникалык каражаттардын жетишсиздиги жана санариптик кызматтардын жеткиликтүүлүгүнүн чектелиши санариптик технологияларды кеңири жайылтууга тоскоолдук жаратууда (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, 2024, бб. 12–14).

Бул көйгөйлөрдү чечүү мамлекеттин, жеке сектордун жана билим берүү мекемелеринин биргелешкен аракеттерин талап кылат. Демек, санариптик экономика шартындагы көйгөйлөр көп кырдуу мүнөзгө ээ болуп, маалыматтык коопсуздук, кадрдык камсыздоо, технологиялык көз карандылык, уюштуруучулук өзгөрүүлөргө даярдык жана инфраструктуралык мүмкүнчүлүктөр менен тыгыз байланышта. Бул көйгөйлөрдү натыйжалуу чечүү заманбап менеджменттин өнүгүшүн камсыз кылуунун жана уюмдардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуунун маанилүү шарты болуп саналат.

Көйгөйлөрдү чечүү жолдору

Санариптик экономика шартында пайда болгон көйгөйлөрдү чечүү заманбап менеджменттин негизги милдеттеринин бири болуп саналат. Бул көйгөйлөрдү натыйжалуу чечүү үчүн мамлекеттик органдардын, жеке сектордун жана билим берүү мекемелеринин өз ара кызматташуусуна негизделген комплекстүү мамиле талап кылынат. Өзгөчө санариптик технологияларды башкаруу системасына ийгиликтүү киргизүү үчүн укуктук, технологиялык жана кадрдык шарттарды өркүндөтүү зарыл.

Маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу көйгөйүн чечүүнүн негизги багыттарынын бири – маалыматтарды коргоонун заманбап механизмдерин киргизүү болуп эсептелет. Уюмдар маалыматтарды шифрлөө технологияларын, көп баскычтуу аутентификация системаларын жана киберкоопсуздук боюнча эл аралык стандарттарды колдонууга тийиш. Мындан тышкары, маалыматтык коопсуздук жаатында кызматкерлердин жоопкерчилигин жогорулатуу жана алардын санариптик коопсуздук боюнча билим деңгээлин үзгүлтүксүз өркүндөтүү маанилүү.

Санариптик компетенцияларга ээ болгон адистердин жетишсиздигин жоюу үчүн билим берүү системасын заманбап талаптарга ылайык өркүндөтүү зарыл. Жогорку окуу жайларда санариптик менеджмент, маалыматтык технологиялар, чоң маалыматтарды талдоо жана жасалма интеллект боюнча билим берүү программаларын кеңейтүү талап кылынат. Ошондой эле уюмдар кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу боюнча үзгүлтүксүз окутуу программаларын уюштуруп, алардын санариптик көндүмдөрүн өнүктүрүүгө инвестиция салуусу керек. Бул жагынан алганда, Ош мамлекеттик университети сыяктуу жогорку окуу жайлар санариптик экономика үчүн атаандаштыкка жөндөмдүү адистерди даярдоодо маанилүү ролду ойнойт.

Технологиялык көз карандылыкты азайтуу үчүн ата мекендик санариптик чечимдерди жана программалык камсыздоолорду өнүктүрүүгө өзгөчө көңүл буруу зарыл. Мамлекет тарабынан инновациялык долбоорлорду колдоо, IT-компаниялар үчүн жагымдуу шарттарды түзүү жана илим менен өндүрүштүн байланышын чыңдоо санариптик технологиялардын улуттук экосистемасын калыптандырууга өбөлгө түзөт. Бул өз кезегинде уюмдардын технологиялык көз карандысыздыгын камсыз кылып, маалыматтык коопсуздукту чыңдоого жардам берет.

Мындан тышкары, санариптик трансформация процессинде өзгөрүүлөрдү натыйжалуу башкаруу чоң мааниге ээ. Уюмдардын жетекчилери кызматкерлердин жаңы технологияларга болгон ишенимин арттырып, санариптик маданиятты өнүктүрүүгө жана инновацияларды колдоого багытталган башкаруу саясатын жүргүзүшү керек. Өзгөрүүлөргө карата оң мамилени калыптандыруу жана кызматкерлерди санариптик трансформация процессине активдүү тартуу башкаруунун натыйжалуулугун жогорулатууга мүмкүндүк берет (Турдубаева, Умарова, & Жусупбаева, 2023, б. 71).

Кыргыз Республикасында санариптик экономиканы өнүктүрүү боюнча кабыл алынган мамлекеттик программаларды жана стратегияларды ырааттуу ишке ашыруу дагы көйгөйлөрдү чечүүнүн маанилүү багыты болуп саналат. Аймактарда санариптик инфраструктураны өнүктүрүү, интернет байланышынын сапатын жакшыртуу жана электрондук кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн кеңейтүү уюмдардын жана калктын санариптик мүмкүнчүлүктөрүн арттырат (Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, 2024, бб. 16–18).

Санариптик экономика шартында заманбап менеджментти өркүндөтүүнүн дагы бир маанилүү багыты – инновациялык башкаруу маданиятын калыптандыруу болуп саналат. Инновациялык маданият кызматкерлердин чыгармачылык потенциалын өнүктүрүүгө, жаңы идеяларды иштеп чыгууга жана аларды иш жүзүндө колдонууга багытталат. Уюмдарда инновациялык чөйрөнү түзүү кызматкерлердин демилгесин колдоого, алардын санариптик технологияларды өздөштүрүүсүнө жана өзгөрүүлөргө тез ыңгайлашуусуна жардам берет. Мындай шартта жетекчилердин негизги милдети – кызматкерлердин кесиптик өнүгүүсүнө шарт түзүү жана алардын чыгармачылык активдүүлүгүн колдоо болуп эсептелет. Ошондой эле санариптик экономика шартында уюмдардын стратегиялык башкаруу системасын өркүндөтүү зарыл. Санариптик технологиялардын өнүгүүсү рыноктогу өзгөрүүлөрдүн ылдамдыгын күчөтүп, уюмдардан ийкемдүү жана узак мөөнөттүү стратегияларды талап кылууда. Ошондуктан жетекчилер башкаруу чечимдерин кабыл алууда маалыматтык-аналитикалык системалардын мүмкүнчүлүктөрүн кеңири пайдаланууга тийиш. Стратегиялык пландаштырууда чоң маалыматтарды талдоо, жасалма интеллект технологияларын колдонуу жана рыноктук тенденцияларды алдын ала болжолдоо уюмдардын атаандаштык артыкчылыктарын камсыз кылуучу маанилүү факторлор болуп саналат (Лапыгин, 2024, бб. 54–56).

Мындан тышкары, санариптик трансформация процессинде эл аралык тажрыйбаны натыйжалуу пайдалануу чоң мааниге ээ. Өнүккөн өлкөлөрдүн тажрыйбасы көрсөткөндөй, санариптик технологияларды ийгиликтүү киргизүү үчүн мамлекеттик колдоо, билим берүү системасынын өнүгүшү жана инновациялык экосистеманын калыптанышы өзгөчө маанилүү. Кыргыз Республикасы үчүн дагы мындай тажрыйбаларды изилдеп, улуттук өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен колдонуу санариптик менеджменттин өнүгүүсүнө оң таасирин тийгизет (Островская et al., 2024, бб. 101–104).

Санариптик экономиканын шартында ишкерлер менен билим берүү мекемелеринин кызматташтыгын күчөтүү дагы актуалдуу маселелердин бири болуп саналат. Жогорку окуу жайлар эмгек рыногунун талаптарына ылайык адистерди даярдоого жана алардын практикалык көндүмдөрүн өнүктүрүүгө багытталган билим берүү программаларын иштеп чыгууга тийиш. Өз кезегинде ишканалар студенттер үчүн практикалык базаларды түзүп, биргелешкен инновациялык долбоорлорду ишке ашырууга кызыкдар болушу керек. Мындай кызматташтык санариптик экономика үчүн жогорку квалификациялуу адистерди даярдоого жана менеджмент системасынын натыйжалуулугун жогорулатууга өбөлгө түзөт (Институт искусственного интеллекта Кыргызской Республики, 2024, бб. 54–57).

Мындан сырткары, заманбап менеджментте туруктуу өнүгүү принциптерин сактоо өзгөчө мааниге ээ болуп баратат. Санариптик технологияларды колдонуу экономикалык натыйжалуулукту гана камсыз кылбастан, социалдык жоопкерчиликти жана экологиялык коопсуздукту да эске алышы керек. Уюмдар ресурстарды үнөмдүү пайдаланууга, экологиялык жактан таза технологияларды киргизүүгө жана коомдун кызыкчылыктарын коргоого багытталган стратегияларды иштеп чыгууга тийиш. Бул багытта санариптик технологиялар туруктуу өнүгүүнүн максаттарына жетишүүнүн маанилүү инструменти болуп эсептелет.

Демек, санариптик экономика шартында көйгөйлөрдү чечүү бир гана технологиялык жаңылануу менен чектелбестен, башкаруу маданиятын өркүндөтүүнү, инновацияларды өнүктүрүүнү, билим берүү системасын модернизациялоону жана эл аралык тажрыйбаны натыйжалуу пайдаланууну талап кылат. Мындай комплекстүү мамиле заманбап менеджменттин туруктуу өнүгүшүн камсыз кылып, уюмдардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатууга мүмкүндүк берет.

Ошентип, санариптик экономика шартында заманбап менеджментте пайда болгон көйгөйлөрдү чечүү комплекстүү жана системалуу мамилени талап кылат. Маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу, санариптик компетенцияларды өнүктүрүү, технологиялык көз карандылыкты азайтуу жана санариптик маданиятты калыптандыруу заманбап менеджменттин туруктуу өнүгүшүнүн негизги шарттары болуп саналат. Бул чараларды ишке ашыруу уюмдардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатып, алардын санариптик экономика шартында ийгиликтүү иш алып баруусуна мүмкүнчүлүк түзөт.

Корутунду

Жүргүзүлгөн изилдөөнүн жыйынтыгында санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүүсү санариптик технологиялардын кеңири жайылышы, маалыматтарга негизделген башкаруу системасынын калыптанышы жана инновациялык чечимдердин активдүү колдонулушу менен мүнөздөлөрү аныкталды. Санариптик трансформация башкаруу процессинин мазмунун өзгөртүп, уюмдардын ишмердүүлүгүнүн натыйжалуулугун жогорулатууга, башкаруучулук чечимдердин сапатын жакшыртууга жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн күчөтүүгө олуттуу өбөлгө түзөрү белгиленди.

Изилдөөнүн жүрүшүндө заманбап менеджменттин өнүгүүсүнүн негизги тенденциялары катары башкаруу процесстерин санариптештирүү, чоң маалыматтарды жана жасалма интеллект технологияларын колдонуу, башкаруучулук чечимдерди маалыматтык-аналитикалык негизде кабыл алуу жана адам капиталын өнүктүрүү аныкталды. Бул тенденциялар башкаруу системасынын ийкемдүүлүгүн жана натыйжалуулугун жогорулатуу менен бирге, уюмдардын тышкы чөйрөдөгү өзгөрүүлөргө тез ыңгайлашуусуна шарт түзөт.

Ошол эле учурда санариптик экономика шартында бир катар көйгөйлөрдүн бар экендиги аныкталды. Алардын катарына маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуудагы

кыйынчылыктар, санариптик компетенцияларга ээ болгон адистердин жетишсиздиги, технологиялык көз карандылык, ошондой эле кызматкерлердин өзгөрүүлөргө даярдыгынын жетишсиздиги кирет. Аталган көйгөйлөр заманбап менеджменттин натыйжалуу өнүгүшүнө белгилүү деңгээлде тоскоолдук жаратып, аларды чечүү боюнча комплекстүү чараларды көрүүнү талап кылат.

Изилдөөнүн жыйынтыктары көрсөткөндөй, бул көйгөйлөрдү чечүү үчүн маалыматтык коопсуздукту күчөтүү, санариптик билим берүүнү жана адистерди даярдоо системасын өркүндөтүү, ата мекендик санариптик технологияларды өнүктүрүү жана санариптик маданиятты калыптандыруу зарыл. Мындан тышкары, мамлекеттик колдоону күчөтүү жана билим берүү мекемелери менен бизнес түзүмдөрүнүн кызматташтыгын кеңейтүү санариптик трансформациянын натыйжалуулугун жогорулатууга мүмкүндүк берет.

Демек, санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүшү өлкөнүн социалдык-экономикалык өнүгүүсүнүн маанилүү факторлорунун бири болуп саналат. Санариптик технологияларды натыйжалуу пайдалануу жана башкаруунун инновациялык ыкмаларын колдонуу уюмдардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн арттырып, алардын туруктуу өнүгүүсүн камсыз кылат. Ошондуктан санариптик экономика шартында заманбап менеджментти өркүндөтүү боюнча илимий изилдөөлөрдү кеңейтүү жана практикалык сунуштарды иштеп чыгуу мындан ары да актуалдуу бойдон калат. Изилдөөнүн жыйынтыктары көрсөткөндөй, санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин натыйжалуулугу биринчи кезекте санариптик технологияларды туура тандоого жана аларды башкаруу процессине натыйжалуу интеграциялоого көз каранды болот. Санариптик технологиялар уюмдардын ички процесстерин оптималдаштырып гана тим болбостон, алардын тышкы чөйрө менен өз ара байланышын да жакшыртат. Натыйжада башкаруу системасы ачык, ийкемдүү жана өзгөрүлмө рыноктук шарттарга тез ыңгайлаша алган механизмге айланат. Бул өз кезегинде уюмдардын экономикалык көрсөткүчтөрүн жакшыртып, алардын рыноктогу туруктуу позициясын камсыз кылууга мүмкүндүк берет.

Изилдөөдө аныкталгандай, заманбап менеджменттин өнүгүүсү технологиялык факторлор менен гана эмес, адам капиталынын сапаты менен да тыгыз байланышта. Санариптик экономика шартында кызматкерлердин кесиптик билим деңгээли, алардын санариптик компетенциялары жана инновациялык ой жүгүртүүсү өзгөчө мааниге ээ болуп калды. Ошондуктан билим берүү системасын өркүндөтүү, кызматкерлердин квалификациясын үзгүлтүксүз жогорулатуу жана заманбап технологияларды өздөштүрүүгө багытталган окуу программаларын өнүктүрүү мамлекеттик саясаттын жана уюмдардын стратегиялык өнүгүүсүнүн маанилүү багыттарынын бири болуп калууга тийиш.

Мындан тышкары, санариптик трансформация процессинде жетекчилердин ролу өзгөрүп жаткандыгын белгилеп кетүү зарыл. Эгер мурда жетекчилер негизинен көзөмөлдөө жана башкаруу функцияларын аткарып келишсе, азыркы учурда алар өзгөрүүлөрдү башкаруучу, инновацияларды демилгелөөчү жана кызматкерлерди өнүгүүгө шыктандыруучу лидер катары чыгууда. Мындай өзгөрүүлөр менеджменттин мазмунун жаңылап, жетекчилерден жаңы билимдерди, көндүмдөрдү жана стратегиялык ой жүгүртүүнү талап кылат.

Кыргыз Республикасынын шартында санариптик экономиканы өнүктүрүү үчүн мамлекеттин, бизнес түзүмдөрүнүн жана билим берүү мекемелеринин ортосундагы кызматташтыкты күчөтүү өзгөчө мааниге ээ. Санариптик инфраструктураны өнүктүрүү, маалыматтык коопсуздукту камсыз кылуу жана инновациялык долбоорлорду колдоо боюнча

мамлекеттик саясатты өркүндөтүү өлкөнүн санариптик потенциалын жогорулатууга өбөлгө түзөт. Ошол эле учурда жогорку окуу жайлардын заманбап билим берүү технологияларын колдонуу аркылуу санариптик экономика үчүн атаандаштыкка жөндөмдүү адистерди даярдоосу өзгөчө маанилүү болуп саналат.

Жыйынтыктап айтканда, санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүүсү объективдүү жана кайтарылгыс процесс болуп эсептелет. Санариптик технологиялардын, жасалма интеллекттин жана маалыматтык системалардын өнүгүшү башкаруу процессинин бардык тармактарына таасирин тийгизип, жаңы башкаруу моделдерин калыптандырууда. Мындай шартта заманбап менеджментти өнүктүрүү боюнча илимий изилдөөлөрдү кеңейтүү, санариптик технологияларды башкаруу ишмердүүлүгүнө натыйжалуу киргизүү жана аларды улуттук өзгөчөлүктөргө ылайыкташтыруу мындан ары да актуалдуу бойдон калат. Бул багыттагы изилдөөлөрдүн натыйжалары Кыргыз Республикасынын санариптик экономикасын өнүктүрүүгө жана уюмдардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатууга олуттуу салым кошот.

Талкуу. Изилдөөнүн жыйынтыктары көрсөткөндөй, санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин өнүгүүсү башкаруу системасынын мазмунун жана иштөө механизмдерин олуттуу өзгөртүп жатат. Санариптик технологияларды башкаруу процессине киргизүү уюмдардын ишмердүүлүгүнүн натыйжалуулугун жогорулатып, башкаруучулук чечимдерди кабыл алуунун сапатын жакшыртууда. Ошол эле учурда санариптик трансформациянын натыйжалуулугу технологиялык мүмкүнчүлүктөр менен гана эмес, адам капиталынын сапаты, уюмдардын инновацияларга даярдыгы жана мамлекеттик колдоо деңгээли менен да тыгыз байланыштуу экендиги аныкталды.

Изилдөөнүн жүрүшүндө алынган натыйжалар бир катар ата мекендик жана чет өлкөлүк окумуштуулардын эмгектери менен дал келет. Тактап айтканда, санариптик технологиялардын менеджменттин өнүгүүсүнө тийгизген оң таасири, маалыматтык технологиялардын башкаруу чечимдеринин сапатын жакшыртуудагы ролу жана инновациялык башкаруу ыкмаларынын артыкчылыктары мурдагы изилдөөлөрдө да белгиленген (Катькало, 2023; Попов & Семячков, 2024). Ошол эле учурда Кыргыз Республикасынын шартында санариптик трансформациянын өзгөчөлүктөрү инфраструктуралык мүмкүнчүлүктөргө, санариптик сабаттуулуктун деңгээлине жана мамлекеттик саясаттын натыйжалуулугуна көз каранды экендиги аныкталды (Островская et al., 2024).

Талдоонун жыйынтыгы көрсөткөндөй, заманбап менеджменттин мындан аркы өнүгүүсү санариптик технологияларды кеңири пайдалануу, жасалма интеллект системаларын башкаруу практикасына киргизүү жана адам капиталын өнүктүрүү менен түздөн-түз байланыштуу болот. Ошондуктан санариптик трансформацияны ишке ашырууда технологиялык жаңылануу менен бирге башкаруу маданиятын өркүндөтүү жана кызматкерлердин санариптик компетенцияларын өнүктүрүү өзгөчө мааниге ээ.

Сунуштар. Жүргүзүлгөн изилдөөнүн негизинде төмөнкү сунуштарды берүү максатка ылайыктуу деп эсептелет:

- 1. Башкаруу системасын санариптештирүүнү кеңейтүү.** Уюмдарда электрондук документ жүгүртүү, маалыматтарды аналитикалык иштеп чыгуу жана санариптик платформаларды колдонуу системалуу түрдө өнүктүрүлүшү зарыл.

2. **Санариптик компетенцияларды өнүктүрүү.** Жогорку окуу жайларда санариптик менеджмент, жасалма интеллект жана маалыматтык технологиялар боюнча билим берүү программаларын кеңейтүү, ошондой эле кызматкерлердин квалификациясын үзгүлтүксүз жогорулатуу сунушталат.
3. **Маалыматтык коопсуздукту күчөтүү.** Уюмдар заманбап киберкоопсуздук технологияларын колдонуп, маалыматтарды коргоонун эл аралык стандарттарын киргизүүгө өзгөчө көңүл бурууга тийиш.
4. **Мамлекеттик колдоо механизмдерин өркүндөтүү.** Санариптик инфраструктураны өнүктүрүү, инновациялык долбоорлорду каржылоо жана аймактарды санариптештирүү боюнча мамлекеттик программаларды натыйжалуу ишке ашыруу зарыл.
5. **Илим менен өндүрүштүн байланышын күчөтүү.** Жогорку окуу жайлар, илимий мекемелер жана бизнес түзүмдөр ортосунда кызматташууну кеңейтүү аркылуу санариптик экономика үчүн жогорку квалификациялуу адистерди даярдоо сунушталат.
6. **Жасалма интеллект технологияларын колдонуу чөйрөсүн кеңейтүү.** Башкаруу процессинде жасалма интеллектти маалыматтарды талдоо, стратегиялык пландаштыруу жана башкаруучулук чечимдерди колдоо үчүн пайдалануу уюмдардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатууга өбөлгө түзөт.

Жыйынтыктап айтканда, сунушталган чараларды ишке ашыруу санариптик экономика шартында заманбап менеджменттин натыйжалуулугун жогорулатып, уюмдардын туруктуу өнүгүүсүн жана атаандаштык артыкчылыктарын камсыз кылууга мүмкүндүк берет.

Колдонулган адабияттардын тизмеси

1. Аманалиева, М. О. (2020). Развитие цифровой экономики в регионах Кыргызстана. Научный результат. *Экономические исследования*, 6(2), 75–84.
2. Виханский, О. С., & Наумов, А. И. (2023). *Менеджмент* (7-е изд.). Магистр; ИНФРА-М.
3. Гапоненко, А. Л. (2023). *Теория управления*. Юрайт.
4. Имаралиев, О., Бексултанов, А. (2023). Санариптик экономика шарттарында ишкананын каржы ресурстарын башкаруу. *Ош мамлекеттик университетинин Жарчысы*, (4), 107–116. https://doi.org/10.52754/16948610_2023_4_12
5. Институт искусственного интеллекта Кыргызской Республики. (2024). *Цифровая трансформация общества и искусственный интеллект: Материалы Международной научно-практической конференции*. Бишкек.
6. Катькало, В. С. (2023). Цифровая экономика и современные подходы к управлению организациями. *Российский журнал менеджмента*, 21(2), 5–18.
7. Коротков, Э. М. (2024). *Менеджмент: теория и практика*. Юрайт.
8. Кудайбердиева, С. А. (2025). Стратегическая роль Big Data для развития искусственного интеллекта и ускорения цифровой экономики Кыргызстана. *Бюллетень науки и практики*, 11(11), 362–370.
9. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети. (2024). *Кыргыз Республикасынын санариптик трансформациясынын 2024–2028-жылдарга карата концепциясы*. Бишкек.
10. Лапыгин, Ю. Н. (2024). *Стратегический менеджмент*. ИНФРА-М.

11. Островская, А. А., Сулеева, Г. К., Рахманалиева, А. А., & Кочербаева, А. С. (2024). Цифровизация как фактор ускоренного экономического развития Кыргызской Республики. *Современная наука: актуальные проблемы теории и практики*, 10, 98–107.
12. Попов, Е. В., & Семячков, К. А. (2024). Искусственный интеллект в управлении социально-экономическими системами. *Экономика региона*, 20(1), 45–58.
13. Тебекин, А. В. (2024). *Инновационный менеджмент*. Юрайт.
14. Турдубаева, А. Т., Умарова, М., & Жусупбаева, Г. А. (2023). Особенности развития цифровой экономики в Кыргызстане. *Вестник Кыргызского национального аграрного университета*, 3(66), 131–138.
15. Широкова, Г. В. (2024). Цифровая трансформация бизнеса и роль цифровых технологий в современном менеджменте. *Российский журнал менеджмента*, 22(1), 39–55.
16. Юдина, Т. Н. (2024). Искусственный интеллект как инструмент повышения эффективности управления предприятиями. *Экономика и управление: проблемы, решения*, 7, 56–63.